

Militieregisters als bron voor de demografische studie van Oostende.

Een eerste verkenning

Luc François

In mijn bijdrage over de analyse van de annuaires van Charles Coffin¹ vermeldde ik in het besluit onder meer de militieregisters als één van de bronnen om de bevolking van Oostende tijdens de Belle Epoque opnieuw te reconstrueren en als mogelijke bron voor een socio-demografisch onderzoek van de stad in deze periode van explosieve expansie. In dit artikel sta ik nu stil bij één jaargang van de militieregisters, meer bepaald die van 1888, en probeer ik aan te tonen welke informatie uit die bron kan worden gehaald voor bovenstaand grootschalig onderzoek. Ik hoop hiermee de belangstelling voor dit onderzoek verder te verlevendigen. Het gaat hier uiteraard maar over één jaar: de volle rijkdom van die bron zal pas blijken als een evolutie over verscheidene jaren zou worden doorgevoerd.

Sinds de aanpassing in 1869 van de militiewet van 1847 werden jaarlijks 12.000 Belgische twintigjarigen opgeroepen. Dit totale aantal werd over de militiekantons verdeeld, zodat in elk kanton een jaarlijks vastgesteld aantal jonge mannen 'ingeloot' werd. Dit waren diegenen die een nummer trokken dat gelijk was aan of lager was dan het aantal militairen die dit kanton moest leveren. De lotelingen werden onderzocht op geschiktheid en konden zich eventueel laten vrijstellen op basis van medische of sociale redenen of op basis van het bezit van een diploma. Wie nadien geschikt werd bevonden, kon zich vrijkopen of met een andere jaargenoot van nummer verwisselen. De bemiddeling tussen de nummerverwisselaars gebeurde meestal via een agent of een bureau dat zich daarop toelegde.

In het jaar 1888 werden de mannen die de leeftijd van 20 jaar hadden bereikt en die bij de aanvang van het jaar in Oostende waren gedomicilieerd, opgeroepen om zich aan de militiewetgeving te onderwerpen: loting, onderzoek naar geschiktheid, eventuele vrijkoping en eventuele effectieve militaire dienst. Dit alles in het 26^e kanton, dat tot 1914 samen viel met de grenzen van de stad Oostende. In dat jaar werden in de militieregisters van Oostende² 225 namen vermeld. De eerste vijftig betreffen jonge mannen van de lichteningen 1885, 1886 en 1887 die om een of andere reden een tijdelijk uitstel hadden verkregen en die in het voorjaar van 1888 opnieuw werden opgeroepen. De informatie over de 175 jongeren die in 1888 voor het eerst werden opgeroepen is iets uitvoeriger dan over de heropgeroepen. Willen we over die 50 anderen alle beschikbare gegevens, dan moeten we teruggrijpen naar de registers van het jaar waarin ze voor het eerst werden opgeroepen. We focussen ons vooral op die 175: zij vormen immers de groep van twintigjarigen. We bekijken ook de 50 anderen als we het hebben over uitstel, vrijstelling, ... van militaire dienst.

De namen van de 175 jongeren staan vermeld in de Feuille d'Ostende van 8 januari 1888³. De loting greep plaats op 1 februari 1888 en de volgende dag reeds werd de uitslag op de voorpagina van de Feuille d'Ostende⁴ weergegeven. We vinden diezelfde namen terug, maar nu vergezeld van het nummer dat de betrokkenen bij de loting hadden getrokken. Het gaat om de nummers 51 tot en met 223. Twee personen (Léopold Buisine en Juvenal Easton) waren voor die loting niet opgedaagd (maar dat belette niet dat ze verder bij de procedure werden betrokken!), vandaar dat er maar 173 nummers werden toegekend. Ook in het militieregister wordt met diezelfde namen gewerkt.

---

¹ Luc François, 'Belle Epoque annuaires : onbetrouwbaar of toch nuttig?' *De Plate*, ... december 2018.

² Provinciaal Archief, geraadpleegd op <https://probat.west-vlaanderen.be> (militieregisters Oostende)

³ Feuille d'Ostende, 8 januari 1888, geraadpleegd in Gescande Oostendse Documenten op www.oostende.be.

⁴ Feuille d'Ostende, 2 februari 1888, geraadpleegd in Gescande Oostendse Documenten op www.oostende.be. Dergelijke lijsten werden ook vaak als afzonderlijk 'pamflet' gedrukt en verspreid.

De militieregisters geven – per jaar van de oproeping – heel wat nuttige informatie weer. We vinden van de opgeroepen jongeman achtereenvolgens

- naam en de voornaam
- plaats en datum van geboorte
- lengte
- voornaam en beroep van de vader (voor zover die gekend of nog in leven is)
- naam en voornaam van de moeder
- beroep van de moeder (indien de vader overleden of niet gekend is)
- woonplaats van de ouders
- eventuele opgave van een reden in de hoop uitstel of vrijstelling te verkrijgen
- beslissing van de militaire overheid
- duur en aard van de eventuele militaire dienst.

In wat volgt willen we die gegevens voor het jaar 1888 nader analyseren, maar we moeten uiteraard eerst in de mate van het mogelijke nagaan of de gebruikte bronnen wel volledig en correct zijn. Daarbij vallen twee zaken meteen op:

- De informatie over de moeders is wellicht niet volledig. Van de 225 opgeroepen in 1888 waren er 165 (73,3 %) waarvan zowel de vader als de moeder nog in leven waren. In 55 gevallen (24,4 %) was de vader reeds overleden, maar leefde de moeder nog. In 3 (1,3 %) gevallen waren zowel de vader als de moeder overleden. Er werd maar eenmaal genoteerd dat de vader nog in leven was, maar dat de moeder was overleden. Wellicht is het aantal overleden moeders een onderschatting. In de optiek van de samenstellers van deze lijsten, was het feit of de vader (als voornaamste kostwinner) nog in leven was veel belangrijker. Wanneer de vader nog leefde, werd wellicht minder secuur genoteerd of de moeder al dan niet overleden was.
- Een tweede manco betreft de plaats van geboorte van vier opgeroepen. Jules Baels (°Oostende, 18.03.1868), Henri Hubrechtsen (°Oostende, 28.06.1868), Alexis Rahier (°Oostende, 07.07.1868) en Louis Vanderputte (°Oostende 28.12.1868) gaven Oostende op als plaats van geboorte, maar ze komen niet voor in de geboortelijst in de Oostendse burgerlijke stand⁵. Blijkbaar werd deze opgave door de bevoegde diensten niet of niet voldoende gecontroleerd.

De opgeroepen waren voor ruim tweederden in Oostende geboren. De totale groep van West-Vlamingen maakte 86,3 % uit van de opgeroepen van dat jaar.

Tabel 1: geografische afkomst van de Oostendse lotelingen van 1888

Stad, provincie of land	Aantal
Oostende	120 (68,6 %)
West-Vlaanderen, behalve Oostende	31
Oost-Vlaanderen	5
Antwerpen	2
Brabant	2
Limburg	1
Henegouwen	1
Nederland	7
Frankrijk	1
Groot-Brittannië	1
Foutieve opgave	4
Totaal	175

⁵ Burgerlijke Stand Oostende, geboorten 1868, geraadpleegd op www.oostende.be/archief.

Doordat de opgeroepen allen de leeftijd van twintig jaar hadden in het jaar van hun oproeping, kunnen we – voor die 120 die in Oostende geboren waren – hun namen in de burgerlijke stand traceren.

In het jaar 1868 werden in de burgerlijke stand van Oostende 619 geboorten geregistreerd: 297 jongens en 322 meisjes. Dit cijfer lag de facto wat hoger, want de doodgeborenen werden immers alleen bij de sterfgevallen geregistreerd. Voor 1868 lag dit aantal op 34. Met andere woorden, er grepen in feite 653 geboorten plaats. Het geslacht van die doodgeborenen werd niet genoteerd. We kunnen echter veronderstellen dat er min of meer 17 jongetjes en min of meer 17 meisjes bij waren. In het totaal waren het dus 314 jongens en 339 meisjes. Van die 314 jongens die in 1868 in Oostende werden geboren, overleden er 142 (of 45,2 %) vóór 1888, dus vóór ze de leeftijd van 20 jaar hadden bereikt. Ruim 40 % overleed reeds vóór ze de leeftijd van 3 jaar hadden bereikt.

Tabel 2: Overlijdens vóór de leeftijd van 20 jaar van wie in 1868 in Oostende was geboren

Jaar van overlijden	Aantal overlijdens	Percentage overlijdens
Doodgeboren in 1868	17	5,4
1868	39	17,8
1869	43	31,5
1870	18	37,3
1871	12	41,1
1872	3	42,0
1873	1	42,4
1875	1	42,7
1876	1	43,0
1879	1	43,3
1880	3	44,3
1884	2	44,9
1887	1	45,2
Totaal	142	45,2

Er waren ook 48 jongens, geboren in 1868 in Oostende die niet in de militieregisters van 1888 voorkomen en die we niet terugvinden in de overlijdensregisters van Oostende van 1868 tot en met 1888. Dezen waren dus verhuisd en hetzij overleden, hetzij opgeroepen in een ander Belgisch kanton (voor zover ze nog in België woonachtig waren). Vertrekkend van het totaal aantal geboren jongens (314) en rekening houdend met de 142 overlijdens en de 48 die uit Oostende vertrokken, blijven er dus 124 over die in Oostende waren geboren en die op 1 februari 1888 aan de loting moesten deelnemen. Dit aantal moet worden vermeerderd met de 51 die elders waren geboren, maar die in 1888 in Oostende waren gedomicilieerd. Zo kunnen we aannemen dat de lijst van 175 opgeroepen personen volledig was.

Van die groep kennen we de gemiddelde lengte: 1,66 meter⁶. De laagste waarde is 1,48 meter en 1,83 meter is de hoogste waarde. Die gemiddelde lengte is in de loop van de jaren voortdurend toegenomen: in 1914 was dit voor een volwassen mannelijke Belg 1,67 meter, terwijl dit vandaag voor de volwassen mannelijke Belg bijna 1,81 meter is⁷. Dit is dus een toename van 15 centimeter op 130 jaar. Maar in het eerste kwart eeuw van die periode (1888-1914) bedroeg de toename maar één centimeter.

Zoals gezegd, werden ook de beroepen van de opgeroepen genoteerd. In de hiernavolgende tabel geef ik dezelfde beroepscategorieën als deze die ik voor de analyse van Coffin hanteerde. Na het nominale en procentuele aantal bij elke categorie (zowel van de opgeroepene als van zijn vader), geef ik ter vergelijking de procenten zoals die bij Coffin voorkwamen.

⁶ Voor de 50 heropgeroepen lotelingen komen we tot precies hetzelfde gemiddelde. We zochten hun lengte op in de militieregisters van 1885, 1886 en 1887. De kleinste waarde van deze groep was 1,50 meter; de grootste waarde 1,78 meter.

⁷ www.nl.wikipedia.org/lichaamslengte

Tabel 3: Beroepen van de lotelingen en hun vader

Beroeps categorie	Nom. opgeroepene	Proc. Opgeroepene	Nom. vader	Proc. Vader	Procent. Coffin
Administratie	32	14,2	20	16,1	20,7
Ameublement	10	4,4	4	3,2	3,6
Diversen	0	0	0	0	0,6
Handarbeiders	15	6,7	19	15,3	0
Handel	3	1,3	9	7,3	31,5
Hout en bouw	20	8,9	9	7,3	6,1
Kledij	11	4,9	9	7,3	8,9
Metaal	14	6,2	3	2,4	3,3
Particulieren	20	8,9	6	4,8	8,3
Transport	0	0	0	0	1,3
Visserij	89	39,6	35	28,2	2,9
Voeding	10	4,4	6	4,8	6,4
Vrije beroepen	1	0,4	4	3,2	A
Niet vermeld			(101)		
Totaal	225	100	124	100	100

Er zijn drie in het oog springende verschillen. Het aandeel van 'administratie' is bij de opgeroepen beduidend lager dan bij de groep die Coffin in zijn annuaire van hetzelfde jaar vermeldde (14,2 t.o.v. 20,7 %). Het tweede verschil is de quasi volledige afwezigheid van de groep 'handel' bij de militie (1,3 t.o.v. 31,5 %) en – omgekeerd – het veel groter aandeel van 'visserij' (39,6 t.o.v. 2,9 %). Het is duidelijk dat Coffin en de militaire overheid twee erg verschillende segmenten van de bevolking tonen. In het militieregister vinden we de totale groep twintigjarigen en dus is de verdeling in beroeps categorieën een veel getrouwer afspiegeling van de Oostendse samenleving dan wat we bij Coffin zien. Deze laatste heeft enkel oog voor de bovenlaag van de Oostendse samenleving. De vergelijking met de beroepen van de vaders is wat moeilijker omdat er een groot aantal onbekenden is (vader onbekend of overleden of beroep niet opgegeven).

In maart 1888 werden de 225 lotelingen opgeroepen om voor de commissie te verschijnen die over hun eventuele effectieve legerdienst moest beslissen. Van deze groep waren er 114 (50,7 %) die geen reden opgaven om eventueel uitstel te verkrijgen. Dat betekent dat de helft wel een of andere reden aanvoerde in de hoop aan de legerdienst te ontsnappen.

Bij deze redenen waren er drie grote categorieën: medische redenen, sociale redenen en het bezit van een diploma. Een commissie beoordeelde de aanvraag en kon – op gemotiveerde wijze - de volgende uitspraken doen:

1. Exempté définitivement
2. Exempté pour une année
3. Exclu du service
4. Dispensé définitivement
5. Dispensé provisoirement
6. Désigné pour le service

In de hiernavolgende tabel geef ik de opgegeven specifieke redenen per categorie en de uitspraak van de militaire overheid daarover.

Tabel 4: Redenen voor het eventueel verkrijgen van uitstel of vrijstelling, met reactie commissie

categorie	Specifiek	Aantal	Vrij	1 jaar	Verworpen
medisch	Hernia	3	1	0	2
	Faiblesse de complexion	11	0	10	1
	Difformité du pied droit	1	0	0	1
	Difformité de la jambe gauche	3	2	0	1
	Difformité de la jambe droite	2	1	0	1
	Difformité de la main gauche	2	0	0	2
	Affection admise du petit doigt gauche	1	0	0	1
	Surdité	1	0	1	0
	Sourd-muet	1	0	1	0
	Transpiration fite des pieds	1	0	1	0
	Défaut de taille	7	3	3	1
	Varicocèle	2	0	2	0
	Affection organique du cœur	1	0	1	0
	Ophtalmie générale aux deux yeux	1	0	1	0
	Perte de l'�il gauche	1	1	0	0
	Myopie	1	0	0	1
	Strabisme convereant	2	0	2	0
	Hydroc�de au cordon	1	0	1	0
	Superposition des oreilles	1	0	0	1
social	Service de frère	31	4	27	0
	Service de deux frères	3	1	2	0
	Fr�re ayant fait un terme de service	3	3	0	0
	Fr�re congédié et un autre en service	1	0	1	0
	Fr�re remplacé	2	1	1	0
	Fils pourvoyant	16	0	13	3
	Enfant unique	5	0	5	0
	élève en théologie	1	0	1	0
diploma	Instituteur diplom�	1	1	0	0
	Ministre de culte	1	0	1	0
	Professeur (�tablissement de l'�tat)	1	0	1	0
	Instituteur sans emploi	1	0	1	0

Bij de medische redenen kwam het vage 'faiblesse de complexion' het vaakst voor als aangehaald argument. De commissie gaf in de meeste gevallen (10 van de 11) het voordeel van de twijfel en gaf de betrokkene  en jaar uitstel. Andere aangehaalde argumenten konden tot verschillende uitspraken leiden en tonen aan dat de commissie het argument niet klakkeloos aanvaardde of verwierp, maar zich uitsprak over de ernst van het aangehaalde argument. Zelfs het argument 'défaut de taille' (te klein van gestalte) was niet zomaar een reden tot vrijstelling. Van de zeven aanvragen daarover leidden er 3 tot een vrijstelling, 3 tot  en jaar uitstel en 1 kreeg geen uitstel. Deze schijnbaar onlogische beslissingen worden duidelijker als we ze in detail bekijken.

Tabel 5: antwoorden commissie op argument 'défaut de taille'

Naam	Lengte	Beslissing
Lauwerens Joseph	1,520 meter	1 jaar uitstel
Molein Charles	1,510 meter	1 jaar uitstel
Naesen Jean	1,480 meter	1 jaar uitstel
Nassel Henri	1,535 meter	vrijgesteld ⁸

⁸ Henri Nassel kreeg in 1886 en 1887 telkens  en jaar uitstel en werd pas in 1888 definitief vrijgesteld. In 1887 mat men 1,525 meter en in 1888 was het 1,535 meter.

Pauwaert Henri	1,500 meter	vrijgesteld ⁹
Vandendriessche Edouard	1,500 meter	vrijgesteld ¹⁰
Vynck Pierre	1,545 meter	geschikt voor de dienst

Er zijn ook een aantal merkwaardige uitspraken bij. Wie leed aan 'strabisme' (scheelzien), 'surdit ' (doofheid) of wie 'sourd-muet' (doofstomme) was kreeg  en jaar uitstel: verwachtte de commissie dat er in de loop van dat jaar verandering zou komen in die toestand?

In 7 gevallen schoof de commissie de beslissing voor zich uit en beval ze nader onderzoek in een militair hospitaal.

Tabel 6: Aandoeningen die aanleiding gaven tot verder medisch onderzoek, met beslissing

Stad	Reden	Aantal	beslissing	
Brugge	Hernia	1	vrijstelling	
Brugge	aandoening hart	1	1 jaar uitstel	
Leuven	Doofheid	2	1 jaar uitstel	
Leuven	totale verziendheid	1	vrijstelling	
Leuven	Bijziendheid	1	geschikt	
Leuven	Scheelzien	1	1 jaar uitstel	

Bij de sociale redenen was broederdienst het vaakst voorkomende argument om niet meteen te worden opgeroepen. Ook hier was de commissie voorzichtig en gaf ze in de meeste gevallen uitstel voor  en jaar. Enkel wanneer de broederdienst volledig vervuld was, kon de opgeroepene meteen een vrijstelling krijgen.

Van de totale groep van 225 opgeroepen lotelingen voerden er dus 111 een reden tot uitstel aan: 46 voor medische redenen, 61 voor sociale redenen en 4 op basis van hun diploma. Daarvan kregen er 19 definitieve vrijstelling; 73 kregen 1 jaar uitstel; 4 werden voorlopig vrijgesteld (in vreedestijd) en in 15 gevallen werd de reden verworpen en werd de loteling geschikt geacht voor de dienst. Deze laatste groep moet worden geteld bij de 114 die geen reden aanvoerden. In dit totaal van 129 waren er 11 die een functie in het leger al als beroep hadden gekozen en 2 die in 1888 aangaven vrijwillig legerdienst te willen vervullen. Uit de groep van 116 geschikt bevonden lotelingen waren er 21 die rijk genoeg waren (of waarvan de vader rijk genoeg was) om zich vrij te kopen aan 200 frank (omgerekend naar de waarde in euro vandaag: 1.356 euro)¹¹.

Tabel 7: Lijst vrijgekochten van loting 1888

Lot ¹²	Naam	beroep	Beroep vader	Bijkomende info ¹³
160	Aspesslagh Auguste	matroos	Loods	
69	Baels François	bankwerker	Loods	
188	Baels Jules	bediende	Reder	g-kiezer
127	Bouckaert Henri	matroos	bureeloverste	g-kiezer
184	Daems Emile	kleermaker	kleermaker	g-kiezer
148	De Moor Herman	bediende	Loods	

⁹ Henri Pauwaert leed ook aan 'difformité des jambes'

¹⁰ Edouard Vandendriessche verkreeg vrijstelling bij zijn vierde oproeping. In 1885, 1886 en 1887 verkreeg hij telkens  en jaar uitstel.

¹¹ Omrekeningstabel Belgische frank, vanaf 1835. Nationale Bank van België, 2015.

¹² Indien het getrokken lot hier vervangen is door --, dan betreft het een loteling van  en van de jaargangen v or 1888, die in dat laatste jaar opnieuw was opgeroepen.

¹³ Voor de betekenis van het begrip 'g-kiezer': zie mijn bijdrage in De Plate van december 2018.

192	Dedoncquiers Aimé	bediende	handelaar	
209	Delanghe Edgard	student	winkelier	
151	Elleboudt Auguste	pasteibakker	typograaf	
98	Janssens François	student	geneesheer	g-kiezer
--	Krelly Albert	student	vishandelaar	
185	Laroye Jean	bediende	graanhandelaar	g-kiezer
154	Leconte Henri	pasteibakker	Hotelier	g-kiezer
--	Masure Ernest	student	verificateur douane	g-kiezer
--	Pilaeis Pierre	bediende	overleden	
--	Schmitt Henri	student	onbekend	
--	Simon Augustin	student	onbekend	
145	Vande Male Georges	student	eigenaar	g-kiezer
106	V. Glabbeke Ernest	bediende	eigenaar-handelaar	g-kiezer
134	Vroome Albert	bediende	Reder	g-kiezer

Het is duidelijk dat het eerder de beroepen en de positie van de vaders zijn die bepalen of een loteling zich kan vrijkopen. De helft van de vaders was bovendien g-kiezer.

Van de 95 die finaal nog overbleven waren er 33 die effectief werden opgeroepen om legerdienst te vervullen. Het is uit de militieregisters niet op te maken wat de beslissende factor was om tot de groep van 33 dan wel tot de groep van 62 te behoren. In deze fase kwamen de hoger vermelde bemiddelaars voor het verwisselen van gunstige en ongunstige nummers in actie.

De 33 lotelingen van de lichte 1888 die effectief legerdienst vervulden, vormden finaal 14,7 % van diegenen die op 1 februari 1888 aan de loting deelnamen, aangevuld met diegenen die uit de vorige lichten opnieuw werden opgeroepen. Door de jaren heen was het ongeveer 1 20-jarige op 4 die effectief legerdienst moest doen. In 1888 bleek dit in Oostende om 1 op 7 te gaan.

Het kanton Oostende moest dus in 1888 33 militairen leveren. Doordat de loting begon met nummer 51 (de eerste 50 nummers waren toegekend aan wie heropgeroepen was van de jaren 1885, 1886 en 1887), waren de twintigjarigen met een nummer van 51 tot en met 83 dus meteen ingeloot. In de hiernavolgende tabel vinden we de informatie over wie effectief legerdienst deed. Daaruit blijkt dat er 13 (39,4 %) waren die zich op 1 februari 1888 hadden ingeloot en 20 vrijgelotenen (die via het principe van nummervisseling tegen vergoeding toch een legerdienst opnamen).

Tabel 8: Lijst van effectieve legerdienst

Lot	Naam	Beroep + vader	Eenheid	start	Verlof
103	Aspeslagh Albert	Visser Overleden	Carabiniers	09.06.1888	01.10.1898
112	Burke Gustave	Visser Dagloner	Genie	05.06.1888	toch vrij ¹⁴
178	Dambrain Joseph	Schipper Schipper	2 ^{de} linie	18.12.1889	04.02.1898
93	Declerck Eugène	Visser Visser	3 ^{de} linie	07.06.1888	--
100	Defer Henri	Visser Huisbewaarder	Genie	05.07.1888	01.10.1898

¹⁴ Finaal werd Gustave Burke weer naar huis gestuurd omdat hij kostwinner was in het ouderlijke gezin.

107	Degraeve Louis	Visser Visser	3 ^{de} linie	05.07.1888	--
71	Demarest Hector	Zeeman Timmerman	Genie	--	01.10.1898
110	Deroo Louis	Visser Visser	Genie	05.06.1888	01.10.1898
120	Desmet Léopold	Visser Visser	Genie	05.07.1888	01.10.1898
73	D'Everlange Eugène	Daglone Daglone	3 ^{de} linie	05.06.1888	01.10.1892
92	Elsemoortel Louis	Veerman Veerman	3 ^{de} linie	07.06.1888	--
67	Hermé Eugène	Schilder Kleermaker	3 ^{de} linie	--	01.10.1896
58	Hubrechtsen Henri	Visser Visser	3 ^{de} linie	--	01.10.1892
64	Huilmand Auguste	Zeeman Loods	3 ^{de} linie	--	01.10.1893
61	Inghelbrecht Léon	Kleermaker Kleermaker	3 ^{de} linie	--	01.10.1893
96	Koten Gustave	Lijndraaier Daglone	3 ^{de} linie	05.06.1888	31.12.1911
119	Logghe Charles	Visser Stoker	Genie	05.07.1888	01.10.1898
173	Maes Simon	Metser Metser	--	Toch vrij ¹⁵	--
177	Maes Gustave	Smid Overleden	3 ^{de} jagers te voet	--	01.10.1900
70	Meyers Patrice	Visser Overleden	Genie	--	01.10.1898
116	Mollemans Edouard	Visser Visser	Genie	05.07.1888	01.10.1898
66	Monteny Louis	Visser Visser	3 ^{de} linie	--	01.10.1896
63	Mycke Louis	Visser Visser	3 ^{de} linie	--	01.10.1893
59	Ponjaert Pierre	Visser Visser	Genie	--	01.10.1895
72	Quarin Jean	Visser Overleden	--	vrijwillig	08.06.1899
115	Schinckel Jean	Visser Overleden	3 ^{de} linie	05.07.1888	01.10.1898
113	Van Biervliet Adolphe	Smid Smid	3 ^{de} linie	05.06.1888	01.10.1898
104	Vanhee François	Stoker Handelaar	Carabiniers	05.06.1888	01.10.1898
84	Vanhoorne Joseph	Daglone Daglone	5 ^{de} artillerie	--	01.10.1892
2	Vanhoucke Henri	Visser Visser	--	--	01.10.1898
80	Vermeire Eugène	Visser Visser	3 ^{de} linie	--	01.10.1893
102	Vermeirsch Edgard	Handelaar	Grenadiers	08.06.1888	Toch vrij ¹⁶

¹⁵ Eenmaal opgeroepen, werd Simon Maes vrijgesteld "avec peine par palpitation du coeur".

¹⁶ Edgard Vermeirsch werd finaal toch vrijgesteld "pour perte des dents supérieurs"

		Overleden			
118	Wellecomme Oscar	Lijndraaier Zeeman	Genie	05.07.1888	01.10.1898
83	Weyne Charles	Brouwersgast beenhouwer	3 ^{de} linie	--	01.10.1892

De vergelijking tussen de tabellen 7 en 8 toont een heel duidelijk verschil in sociale toestand en illustreert – wat in het algemeen bekend is – dat legerdienst doen of zich vrijkopen een kwestie van rang en stand was

Bij die 33 jonge mannen die een klein nummer trokken (van 51 tot en met 83) waren er dus 13 die effectief in dienst gingen; één kocht zich vrij; 3 waren al vrijwillig militair. De 16 overige lotelingen (4 vissers, 4 bedienden en 8 arbeiders) maakten gebruik van het principe van nummervwisseling.

Besluit

De militieregisters bieden veel meer informatie dan op het eerste gezicht zou kunnen worden gedacht. We treffen er een mooie doorsnede van de Oostendse twintigjarigen aan en het verdere verloop van de gehele procedure van loting toont aan dat de commissie met een zekere ernst en diepgang, maar toch ook met een wisselende gestrengheid de aangereikte informatie interpreteerde om finaal aan het vereiste aantal opgeroepen te komen. Het toont ook aan dat het principe van nummervwisseling ook vaak werd ingeroepen om aan een jarenlange dienstplicht te ontsnappen. In het geval van 'Oostende 1888' was het zo dat de procedure van loting en geschiktheidsonderzoek op de totale groep van twintigjarigen werd toegepast en dat het effect van een gunstig of ongunstig nummer niet vanaf de eerste dag zichtbaar was.